

Ахиран сомонаи ифротии «Кимиёи саодат» мусохибаи хабаргузори «Tasnimnews»-ро бо «коршинос» Хурсанд Хуррамов таҳти унвони «Баъид нест худдории ҳукумат аз гузарондани амалиёти низомӣ дар Бадахшон, натиҷаи талоши Огоҳон бошад» интишор дод. Ин нафар хостааст ба масоили ахири Бадахшон расидагӣ намуда, дар робита бо он изхори назар кунад. Ба изхориназарҳои Хурсанд Хуррамов, ки ба манфиати нахзатихост, ичмолан посух медиҳем:

1. Дар ҳама гуна мусохибаю таҳлилҳое, ки аз сӯйи ба истилоҳ, назарияпардозони беруни, минҷумла коршиносони нахзатӣ сурат мегиранд, як нуктаи калидӣ ба назар гирифта намешавад ва он, бешубҳа, надониستاني авзоъ ва дуруст таъхис карда натавониستاني ҳолати сиёсӣ иҷтимоӣ ва мафкуравию мадания минтақа мебошад. Дар ҳамаин нукта аст, ки қачақамӣ инхирофот дар таҷлилу баррасиҳо мушоҳида мешавад ва ҳонандаро дар фаҳмиши масъала ба ғумроҳӣ ва сӯйитафохум мебарад. Ин бори аввал нест, ки ба ном коршиносону таҳлилгарони ҳориҷӣ, ки ба ин ва ё он восита ба нахзат иртибот доранд, дар масъалаи Бадахшон аз ҳассосиятҳои маҳаллӣ ва мазабӣ қор мегиранд, то авзоъро мутаҷанниҷ сохта, ихтилофотро миёни мардум ва мақомоти давлатӣ барангезанд. Агар ба навиштаҳои расонаҳои нахзатӣ ва ба ном муҳолифини давлатӣ дар як моҳи ахир таваҷҷуҳ намоем, ин нукта равшан мешавад ва василаҳои ангишиш ва ё дақиқтараш, барангехтани ҳассосиятҳои мазабӣ ва маҳаллӣ худ аз худ маълум мегарданд.

2. Зимнан, ҳазорон маротиба Сарвари давлат ва масъулини Ситоди байниидоравии таъминӣ амният таъкид намудаанд, ки алайҳи мардуми ВМКБ ягон амалиёти низомӣ тарҳрезӣ нашудааст ва мубориза танҳо бо ғурунҳои линоятӣ, ки солҳои сол вилоятро таъти нуфуз қарор дода, беқонунию беадолатиро риволъ додаанд, ғараён мегирад. Ёатто Сарвари давлат дар мулоқоти ахирӣ, ки моҳи сентябри соли ғорӣ бо фаъолони шаъри Хоруғ доир карда буданд, ба масъулини мақомоти марбутӣ давлатӣ мулоҷиат карда, ғиддан таъкид намуданд, ки бо тақя ба мардум метавон бар беадолатиҳои ду-се линоятқор пирӯз шуд. Аз сӯйи дигар, зерӣ суол бурдани амнати минтақа аз линоби ду-се линоятқори маъаллӣ дар шароити буғрони сиёсӣ амнати кишвари ғамсоя (манзур Афғонистон аст) ғассосиятҳои амниятиро ба вуғуд меоварад. Таъминӣ амнати минтақа дар ғоле ки ғурунҳои тундраву ифротӣ дар марзҳои Тољикистону Афғонистон ҳатар эғод мекунанд, қори саълу осоне нест. Имрӯз амнати минтақа аз авлавияти вежа бархӯрдор аст ва мақомоти қудрати ғумғури сари ин масъала тамарқуз кардаанд. Дар қунин ваъияти ғассос қатъи фаъолияти линояти ғурунҳои линоятқори ВМКБ дар қўтоғтарин фурсат зарур мебошад. Бо тавалғун ба ин,

Сарвари давлат мардумро такаюғи асосӣ дар ғалли мушкилоти вилояти мазкур арзёбӣ намуданд, аммо расонаҳои хориҷӣ дар симои коршиносони иғвоғари наъзатӣ ин масъалаи умумиро хусусӣ карда, бар асоси таърифи ғаводис иғвоангезиро оғоз бахшиданд ва то имрӯз масири иғвоғариро дар мавзӯи Бадахшон ғамчунон идома медиғанд.

3. Масъалаи гузаронидани амалиёти низомӣ дар минтақа бофтаю сохтаи гурӯғҳои манфиатҳои дохилию берунӣ аст. Агар давлат меҳост ва зарур мешуморид, ки дар минтақа амалиёти низомӣ иттифоқ биафтад, ғатман дар ин замина тасмимоту тадорукоти ғиддӣ рӯйи даст меғирифт ва аз касе ғам сари тарс надошт. Иттифоқан, давлат ва мақмоти марбута ба касе ё мақоме ғисобот намеғиғад, ки чи гуна бар зидди ғинояткорӣ мубориза барад. Ин аст, ки аз ибтидо масъала ғалли мушкилоти дохилии кишвар буд ва он ғалли тадриғиашро ёфтааст. На дар гузашта ва на имрӯз давлат дар масоили ғалли мушкилоти дохилӣ алайғи мардум аз силоғ кор нағирифтааст ва нахоғад ғирифт. Аммо бар зидди гурӯғҳои ғиноӣ амалиёт гузаронида шуда ва мешавад ва ин ғойи пинғонӣ надорад. Дар тамоми дунё давлат муқобили гурӯғҳои муташаккили ғиноӣ мубориза мебарад ва манофеи миллию давлатиро ғимоят мекунад. Бадахшон марзу бум ва хоки ағдодии мост ва мардуми ин минтақаи зебо ғарғиз зидди манофеи миллию давлатӣ набаромадаанд. Дигар ин ки чаро давлат ва Ђукумат бар зидди мардуми Бадахшон, ки ғузғи ғудонопазири кишварамон мебошад, амалиёти низомӣ гузаронад? Мақмоти давлатӣ алайғи чанд нафар ғинояткори минтақа, ки номи мушаххас доранд, мубориза мебарад. Агар ғинояткор намеғағмад, давлат аз методикаи зӯр ва усули мағбуркунӣ истиғода мебарад. Аз ин лиғоз, мақмоти марбутаи давлатӣ рӯйхати ғинояткоронро рӯйи даст доранд ва бо онҳо дар асоси муқаррароти қонунӣ бархӯрд мешавад. Аз ин навғи бархӯрд ғангома сохтан ва дар мусоғибаҳои расонаӣ аз он муғризона интиқод кардан кори нотағонбинон аст.

4. Гурӯғи 7-нафара, ки мусоғиб аз онҳо ба унғони ашхоси таъсирғузори минтақа ном мебарад, миёни мардуми Бадахшон ғель гуна эътибору нуғузи баланд надоранд. Мардуми Бадахшон, ғолибан онҳоро қабул надоранд ва дар пушти ин нуғузсозии доираҳои муайян истодаанд. Аммо ин нукта ғолиби тавалғуғ аст, ки ин нафарон солҳои сол миёни гурӯғҳои ғиноӣ нуғуз доштаанд ва тавассути яроқу аслиға салтанат мекардаанд. Чун қудрати қонуну тартибот дар минтақа ғиддӣ эъсос гардид, ғинояткорон аз нуғузи қаблӣ мағрум монданд. Ђамин аст тамоми моғарои Бадахшон.

5. Матолиби расонаҳои наъзатӣ ва матлаби ахирӣ, ки дар қолаби мусоҳибаи расонаӣ интишор ёфтааст, симои аълоҳазрат Оғохонро дар ҳалли ба истилоҳ конфликт баъудую беъуду расонаӣ мекунад. Ҳол он ки аълоҳазрат Оғохон ба ин мушкили дохилӣ, аслан чӣ рабте дорад? Пойи аълоҳазрат Оғохонро васати масъала кашидан дар доираи манофеи гурӯҳҳои ифвогар меғунҷад, зеро ки онҳо меҳонанд, аз ин навъи мушкили муқаррарии дохилӣ сӯйистифода намоянд ва тавтеаҳои нав ба нав дуруст кунанд. Мусоҳиб Хурсанд Хуррамов ҷадсу гумонҷоеро дар муносиботи Сарвари давлат ва Пешвои исмоилиёни ӯҳон матраҳ мекунад. Аммо он чи ки мусоҳиб арз медорад, танҳо ҷадсу гумонанд. Аз муносиботи хуби Сарвари давлати Тоҷикистон ва аълоҳазрат Оғохон тамоми мардуми Бадахшон огоҳ аст ва пояҳои муносибот дар тӯли солҳои дароз устувортар шудааст. Пешвои исмоилиёни ӯҳон кори дигар надорад, ки ба ӯар гуна қазияи рости дурӯғ дахл кунад ва вақти қиматашро барҷадаар бидиҷад. Ташриф наовардани ӯро ба минтақа нишони эътироз доништан иштибоҳе беш нест. Давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон ӯамеша ба ин симои бузурги сиёсӣ фарҷангӣ арӯ меғузорад ва иқдомотеро, ки солҳои тӯлонӣ дар Бадахшон пиёда кардааст, ӯарғиз фаромӯш намекунад. Ва аммо гурӯҳҳои манфиатхон ӯатман ба ин масъала «расидагӣ» мекунад ва ӯиҷати афрӯхтани оташи ихтилофоти маҷнабӣ ва маҷаллӣ аз политтехнологияи дасисаю дурӯғ истифода мебаранд.

6. Воқуниши мақмоти ИМА дар қазияи Бадахшон натиҷаи таълилҳои тими таълилӣ-ташхисии давлат аст. Фикр намекунем, ки дар тасмиоти мақмоти зиддаҳли ИМА дасти дигаре бошад. Бар илова, ИМА дар феъристи қудратҳои ӯҳонӣ дар радаи аввал қарор дорад ва дар гирифтани тасмиот ва баёни воқунишот ба марӯаоти таълилӣ-қоршиносии худӣ тақя менамояд. Ин аст, ки версияи Хурсанд Хуррамов инҳо нобаҳоост.

7. Дар охири мусоҳиба Хурсанд Хуррамов ба натиҷаи дуруст расидааст, ки «қазияи Бадахшон ба осонӣ ҳал хоҳад шуд ва то ин дараҷа бӯхрон шиддат намеёбад». Воқеан,

масъалаи Бадахшон, аслан ба қазия монанд нест ва онро ба унвони «қазия» муаррифӣ кардан чандон дуруст наменамояд. Масъала дар доираи салоҳияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва Ситоди байниидоравии таъмини амнияти минтақа маъдуд шудааст ва аз он ӯангома сохтан ба дарди касе намехӯрад (ба ӯуз ӯангомасозони хориҷӣ ва баъзеи доираҳои сиёсӣ). Муҳимтар аз ин, мушкили ӯинояткорони Бадахшон мушкили дохилист ва дар доираи умури дохилӣ ва маҳаллӣ ба таври тадриҷӣ ӯал хоҳад шуд.

Фаридун Ориёӣ, таҳлилгари масъалаҳои сиёсӣ